

dirbtinio intelektto kūrimas

pirma dalis

KAS YRA INTELEKTAS

kas yra intelektas

šachmatai

termostatas

mokymasis

iškalimas

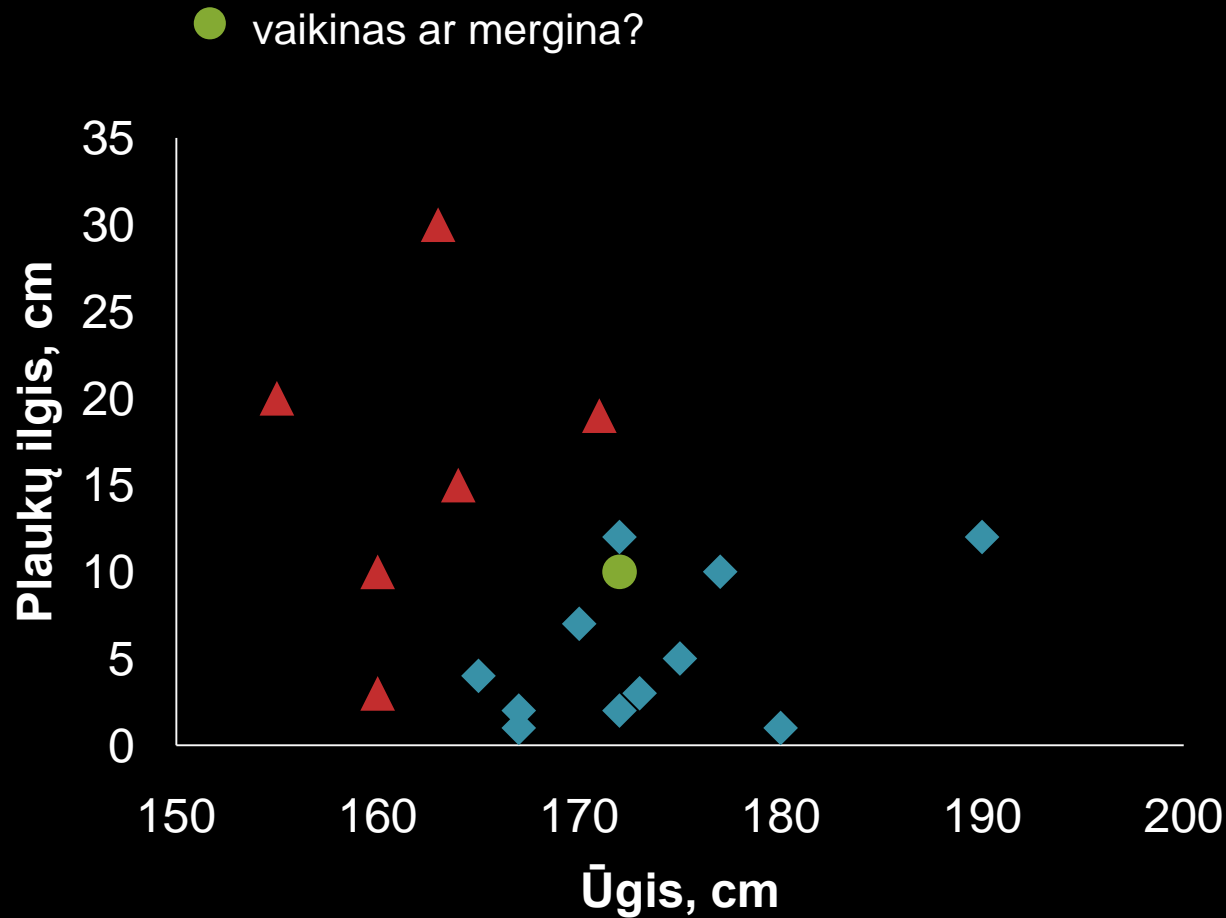
apibendrinimas

sprendimų priėmimas

ateities numatymas

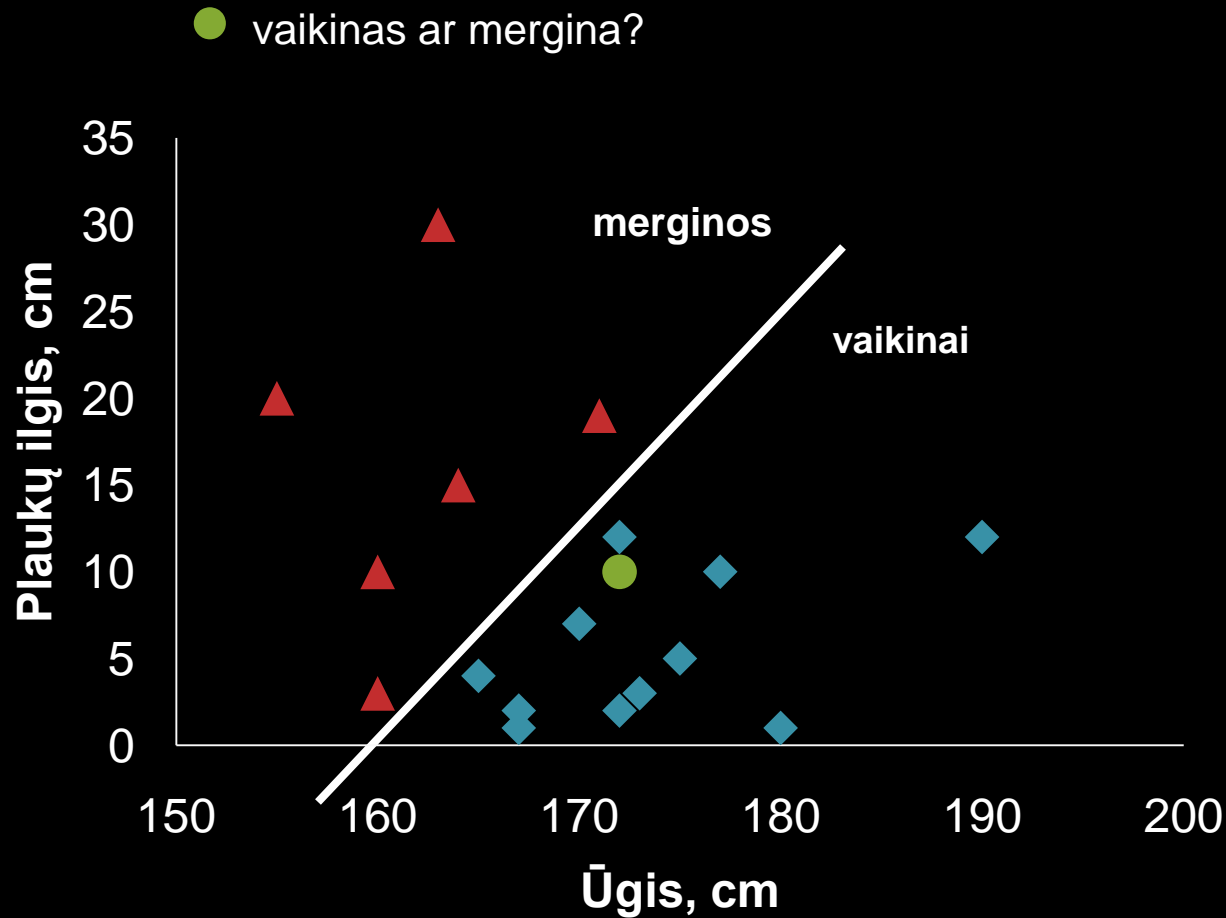
sprendimų priėmimas

(klasifikacija)

sprendimų priėmimas

(klasifikacija)

ateities numatymas

(regresija)

Google akcijų kainų kaita

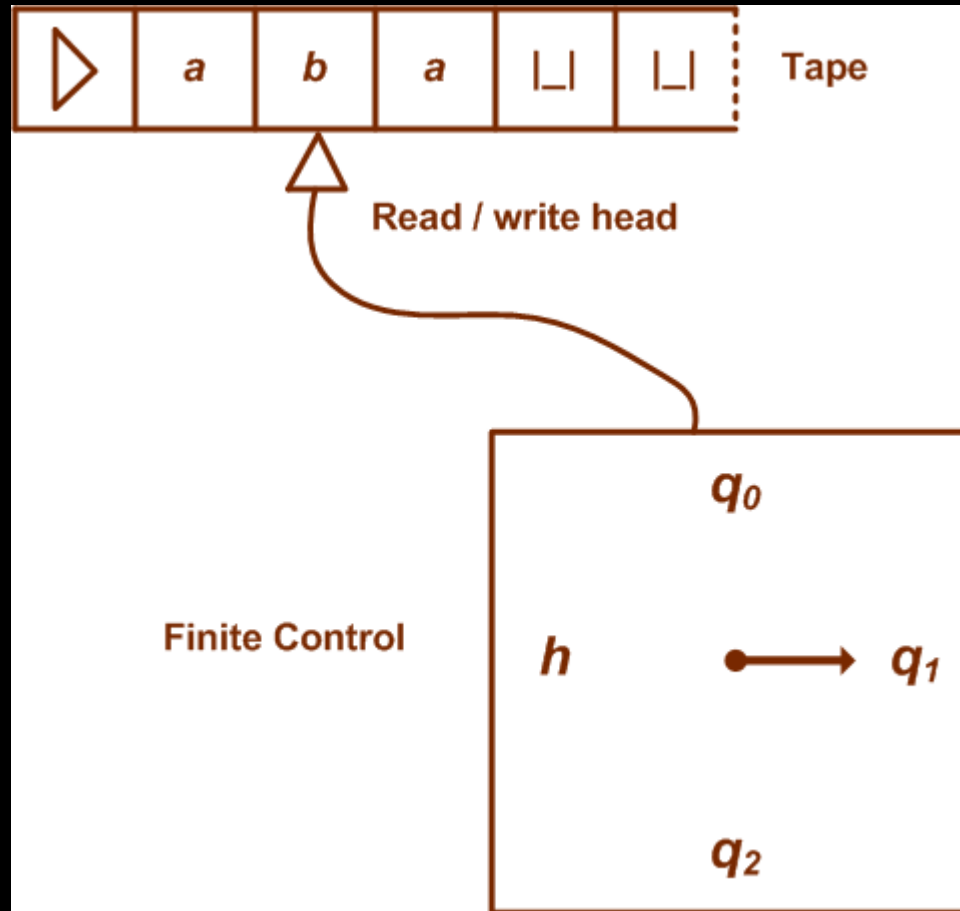
antra dalis

NEURONINIAI TINKLAI

geras įvadas yra Christopher M. Bishop knyga „Neural Networks for Pattern Recognition“ (1995)

turingo mašina

(~funkcija) alan turing, 1937

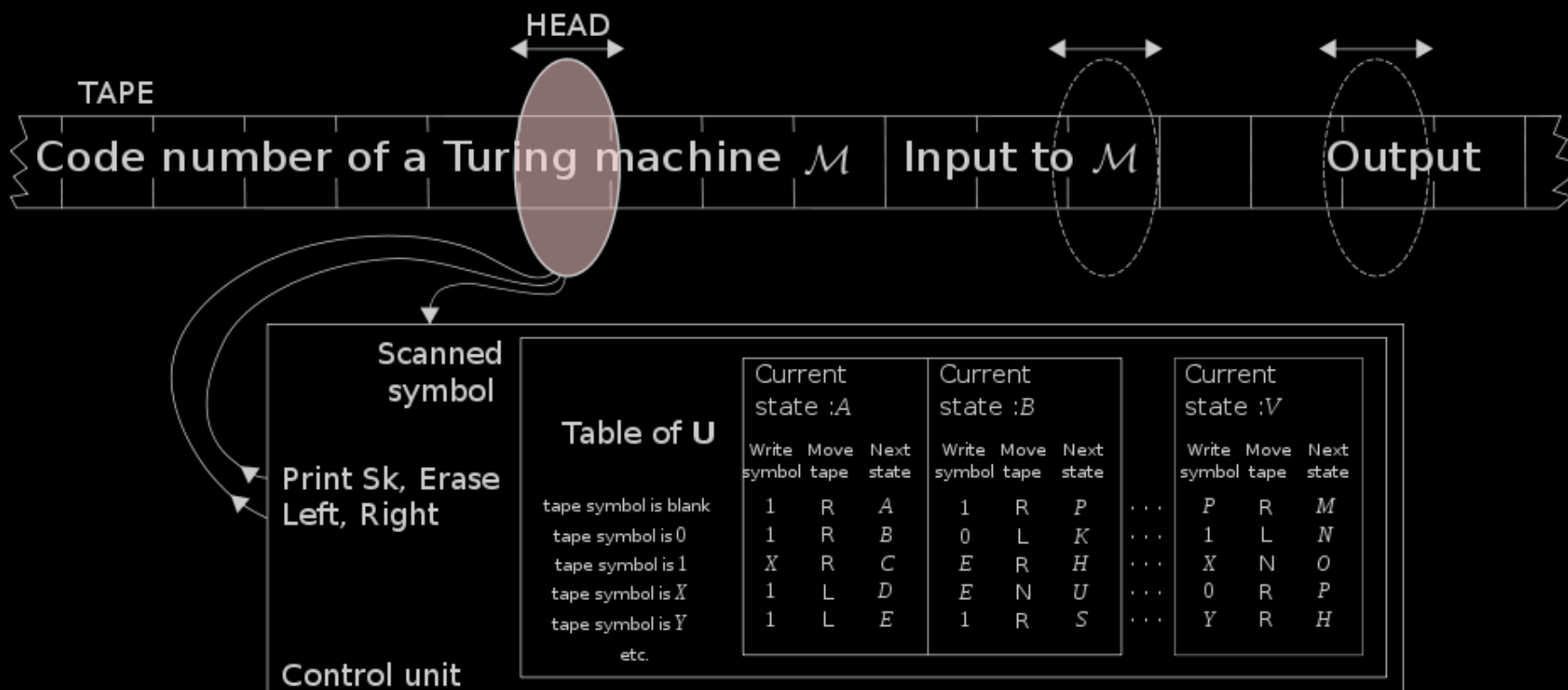

[wikimedia commons](#)

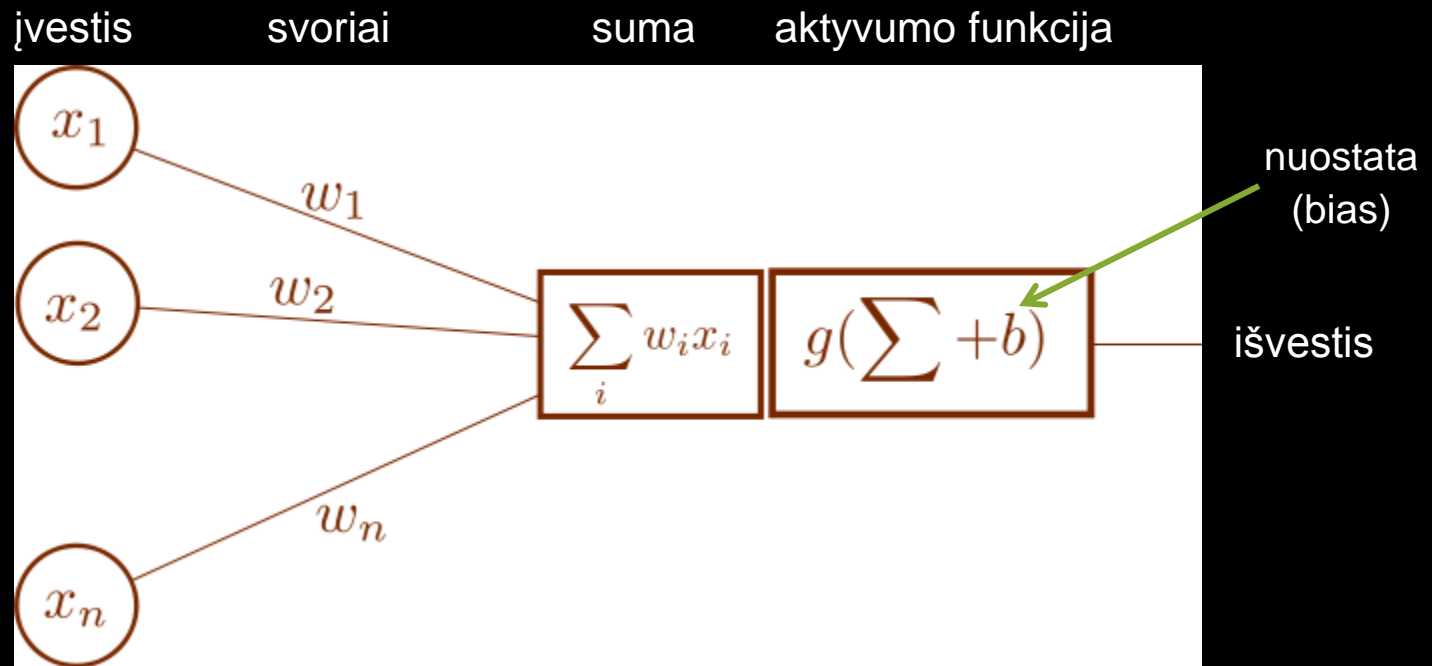
universalioji turingo mašina

(~kompiuteris) alan turing, 1937

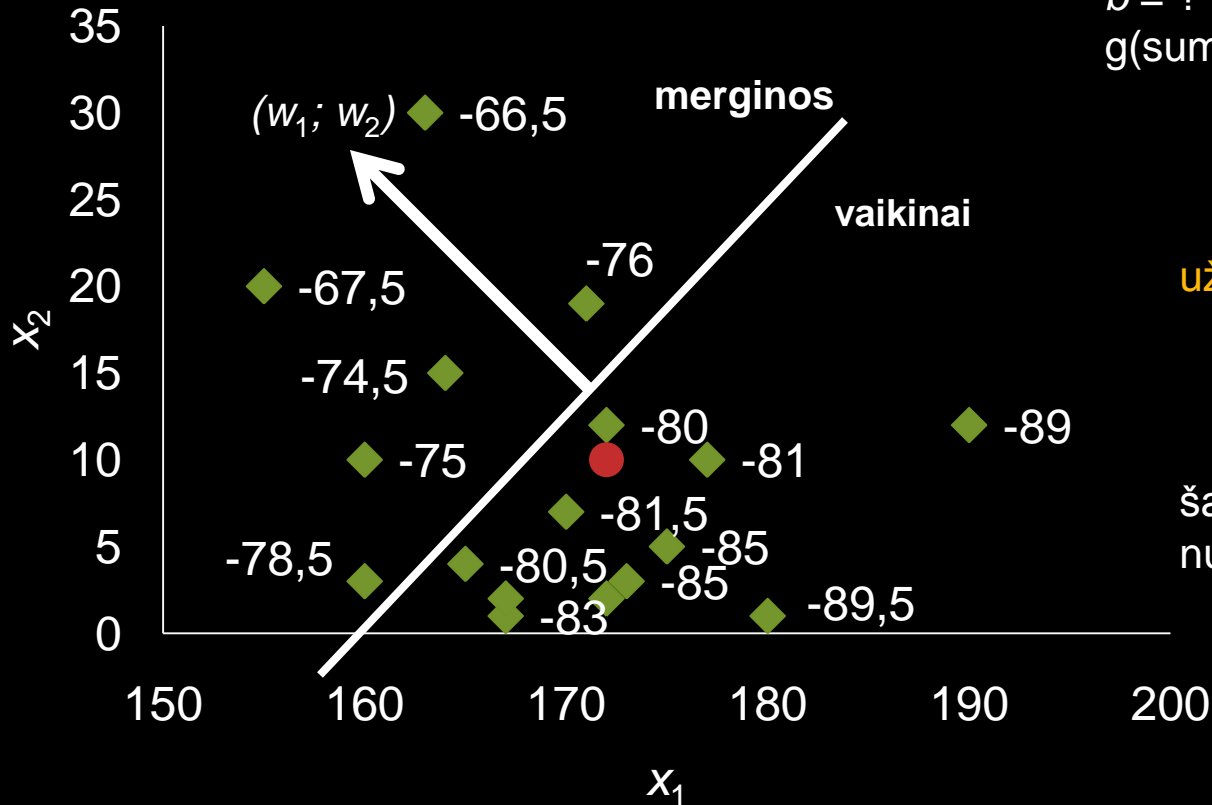
perceptronas

frank rosenblatt, 1957

perceptrons

- vaikinas ar mergina?

$$x_1 = 170, x_2 = 10$$

$$w_1x_1 + w_2x_2 = -0,5 \times 170 + 0,5 \times 10 = -80$$

$$b = ?$$

$g(\text{suma} + b) = \begin{cases} \text{mergina, jei } > 0 \\ \text{vaikinas, jei } \leq 0 \end{cases}$

užduotis: koks turi būti b ?

šalia taško
nurodyta suma

perceptronas

$$x_1 = 170, x_2 = 10$$

$$w_1 x_1 + w_2 x_2 = -0,5 \times 170 + 0,5 \times 10 = -80$$

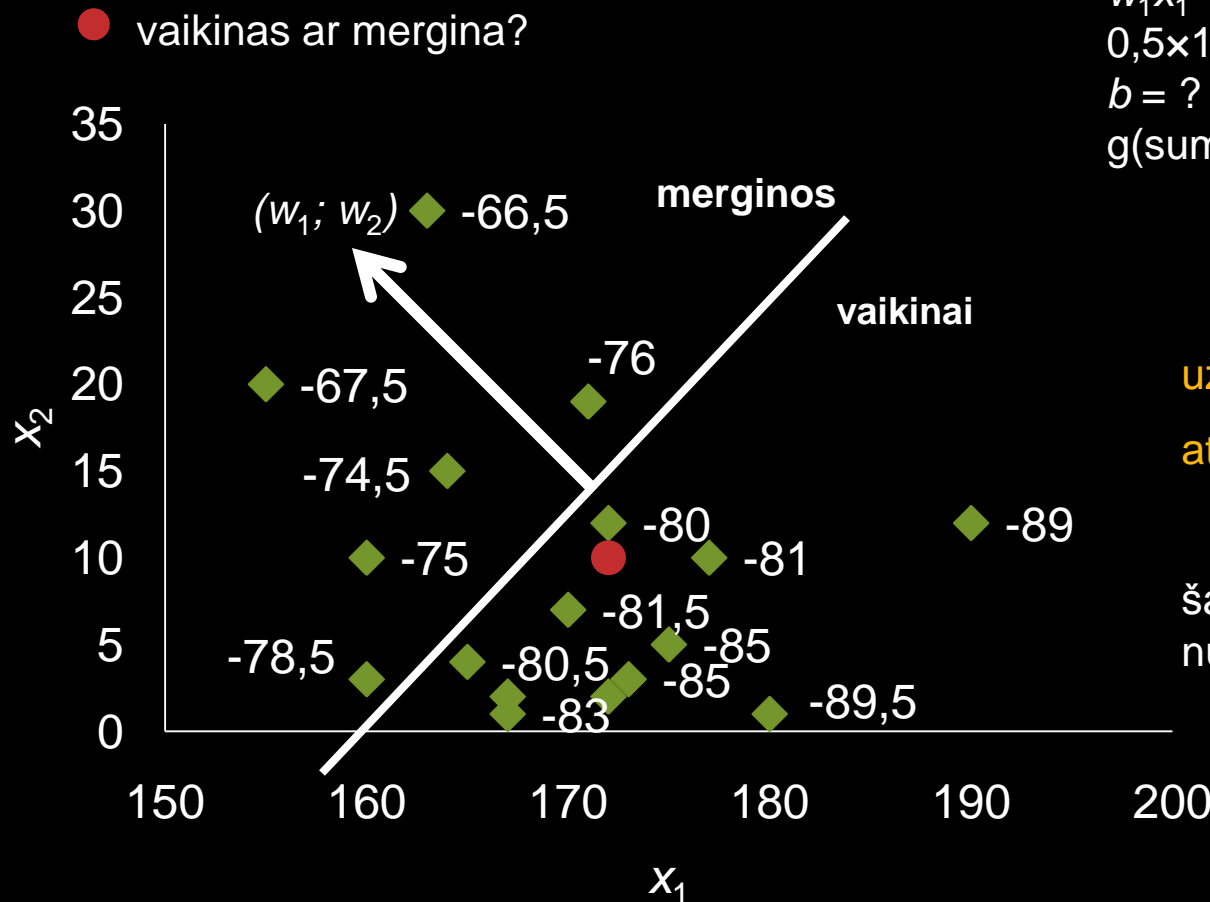
$$b = ?$$

$g(\text{suma} + b) =$ mergina, jei > 0
vaikinas, jei ≤ 0

užduotis: koks turi būti b ?

atsakymas: $78,5 < b \leq 80$

šalia taško
nurodyta suma

užduotis: demokratija

aprašykite Lietuvos prezidento rinkimų
antrojo rato principą perceptronu

konkrečiau – kas būtų

įvestis x_i

svoriai w_i

nuostata (bias) b

aktyvumo funkcija g

išvestis

sprendimas: demokratija

aprašykite Lietuvos prezidento rinkimų
antrojo rato principą perceptronu

konkrečiau, kas būtų

įvestis x_i = rinkėjo balsas (0 arba 1)

svoriai $w_i = 1 / (\text{balsavusiųjų skaičius})$

nuostata (bias) $b = 0,5$

aktyvumo funkcija $g(z) = \begin{cases} -1, & \text{jei } z < 0; \\ 1, & \text{jei } z > 0 \end{cases}$

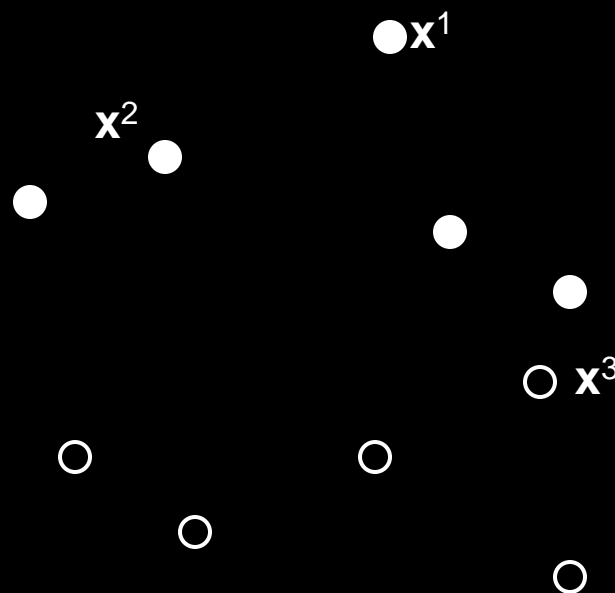
išvestis $g(z) = -1$ arba 1

perceptrono mokymosi taisyklė

$$\Delta \mathbf{w} = \eta (o^\mu - y^\mu) \mathbf{x}^\mu$$

arba, kai $\eta = 1$,

$$\Delta \mathbf{w} = \begin{matrix} \mathbf{x}^\mu \\ -\mathbf{x}^\mu \\ 0 \end{matrix}$$

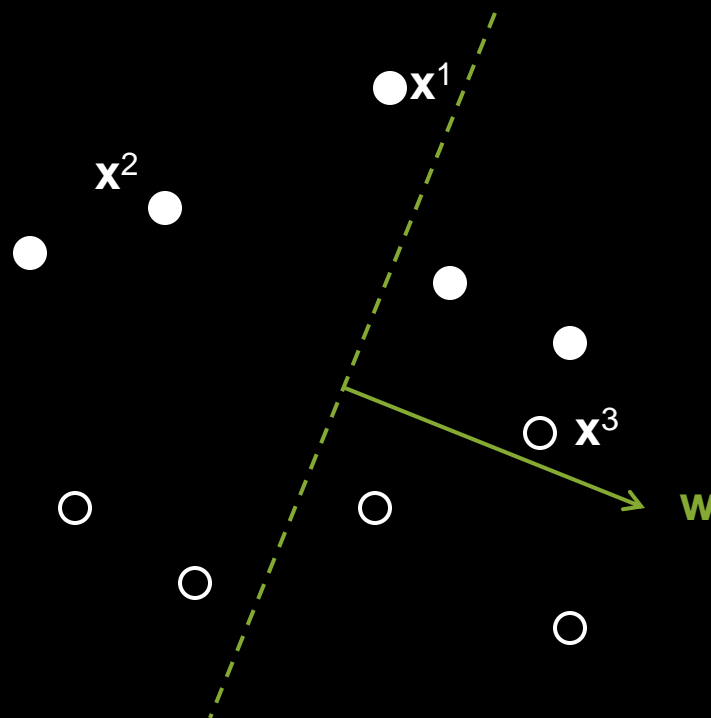

perceptrono mokymosi taisyklė

$$\Delta \mathbf{w} = \eta (o^\mu - y^\mu) \mathbf{x}^\mu$$

arba, kai $\eta = 1$,

$$\Delta \mathbf{w} = \begin{matrix} \mathbf{x}^\mu \\ -\mathbf{x}^\mu \\ 0 \end{matrix}$$

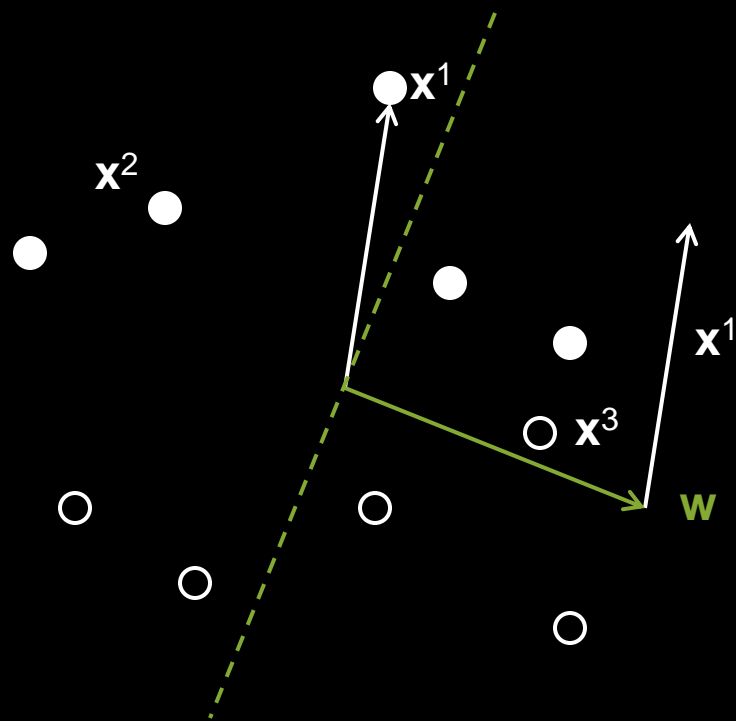

perceptrono mokymosi taisyklė

$$\Delta \mathbf{w} = \eta (o^\mu - y^\mu) \mathbf{x}^\mu$$

arba, kai $\eta = 1$,

$$\Delta \mathbf{w} = \begin{matrix} \mathbf{x}^\mu \\ -\mathbf{x}^\mu \\ 0 \end{matrix}$$

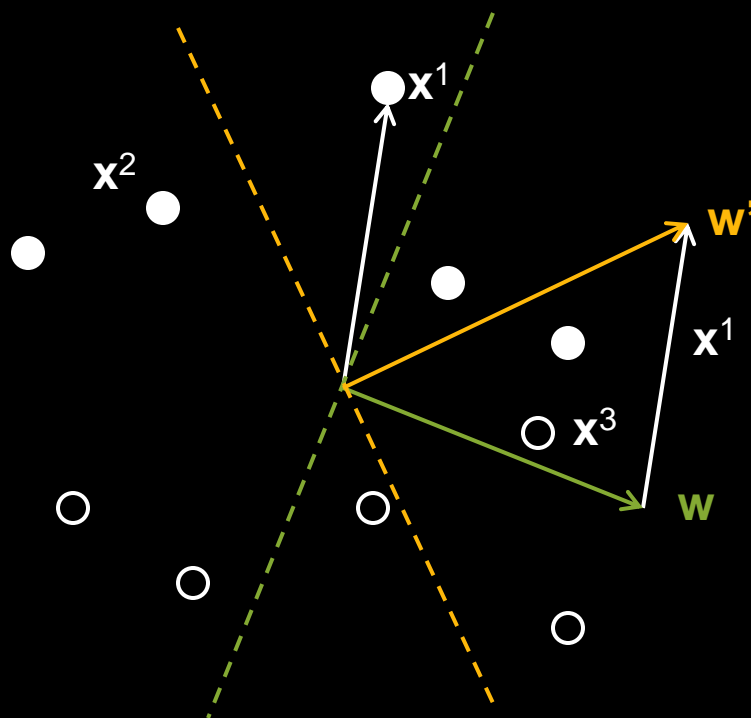

perceptrono mokymosi taisyklė

$$\Delta \mathbf{w} = \eta (o^\mu - y^\mu) \mathbf{x}^\mu$$

arba, kai $\eta = 1$,

$$\Delta \mathbf{w} = \begin{matrix} \mathbf{x}^\mu \\ -\mathbf{x}^\mu \\ 0 \end{matrix}$$

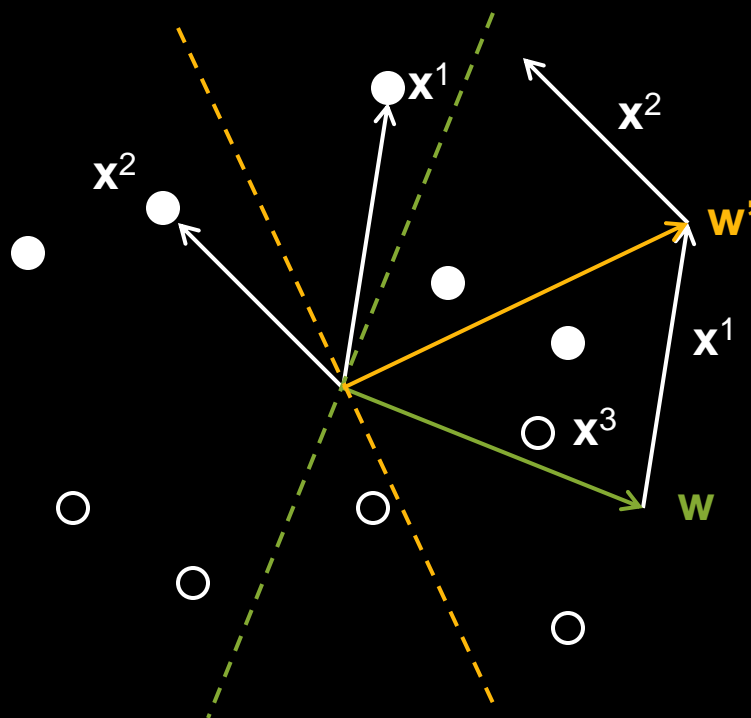

perceptrono mokymosi taisyklė

$$\Delta \mathbf{w} = \eta (o^\mu - y^\mu) \mathbf{x}^\mu$$

arba, kai $\eta = 1$,

$$\Delta \mathbf{w} = \begin{matrix} \mathbf{x}^\mu \\ -\mathbf{x}^\mu \\ 0 \end{matrix}$$

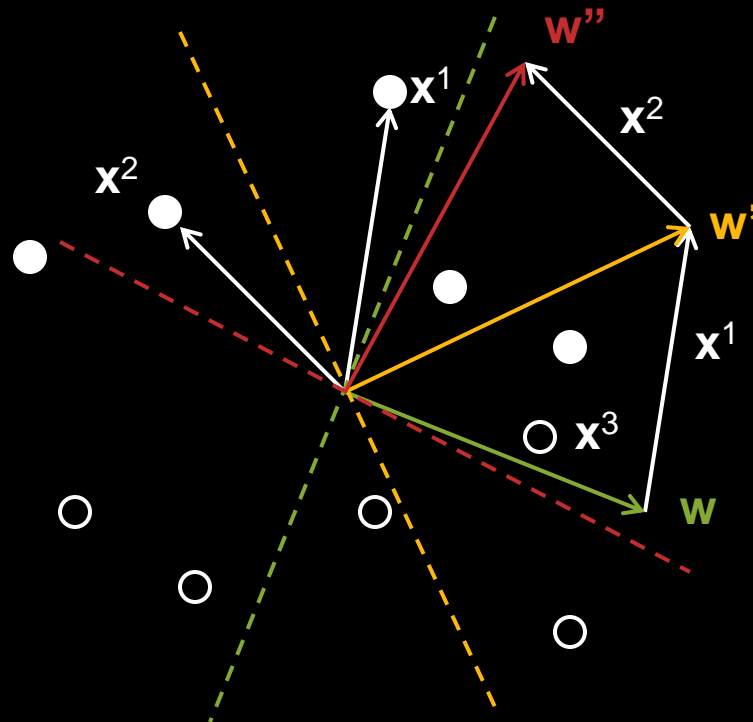

perceptrono mokymosi taisyklė

$$\Delta \mathbf{w} = \eta (o^\mu - y^\mu) \mathbf{x}^\mu$$

arba, kai $\eta = 1$,

$$\Delta \mathbf{w} = \begin{matrix} \mathbf{x}^\mu \\ -\mathbf{x}^\mu \\ 0 \end{matrix}$$

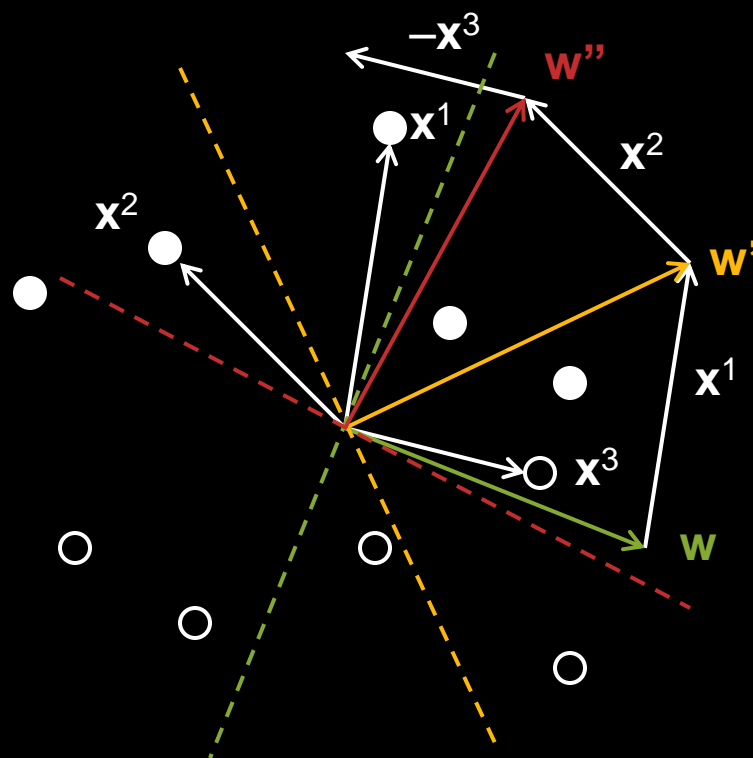

perceptrono mokymosi taisyklė

$$\Delta \mathbf{w} = \eta (o^\mu - y^\mu) \mathbf{x}^\mu$$

arba, kai $\eta = 1$,

$$\Delta \mathbf{w} = \begin{matrix} \mathbf{x}^\mu \\ -\mathbf{x}^\mu \\ 0 \end{matrix}$$

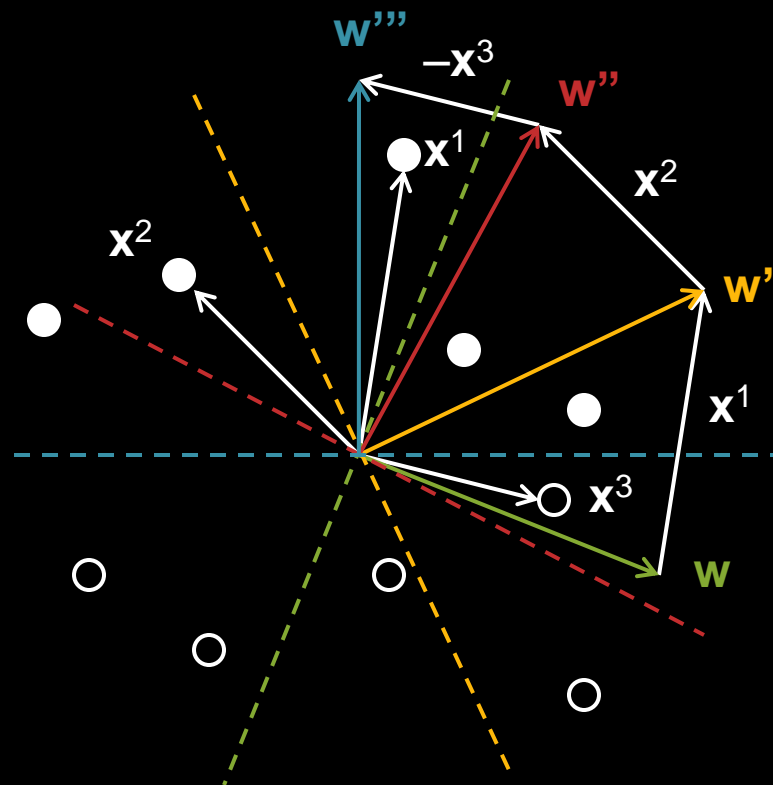

perceptrono mokymosi taisyklė

$$\Delta \mathbf{w} = \eta (o^\mu - y^\mu) \mathbf{x}^\mu$$

arba, kai $\eta = 1$,

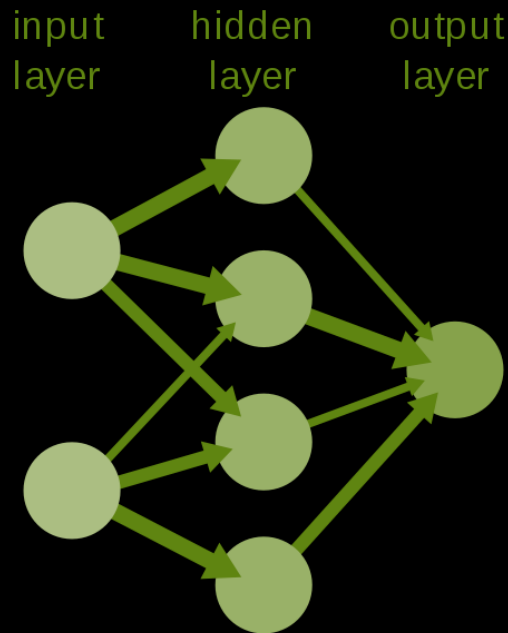
$$\Delta \mathbf{w} = \begin{matrix} \mathbf{x}^\mu \\ -\mathbf{x}^\mu \\ 0 \end{matrix}$$

neuroniniai tinklai

(daugiasluoksnis perceptronas)

A simple neural network

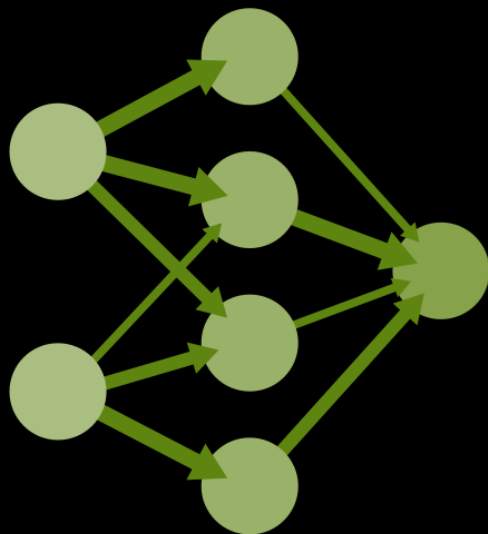
[wikimedia commons](#)

dviejų sluoksnių
pakanka bet
kokios tolygios
funkcijos
aproksimacijai

užduotis: sprendimų režiai

A simple neural network

input layer   hidden layer   output layer

perceptrono
sprendimų režis
yra tiesė
o dvisluoksnio
neuroninio tinklo?

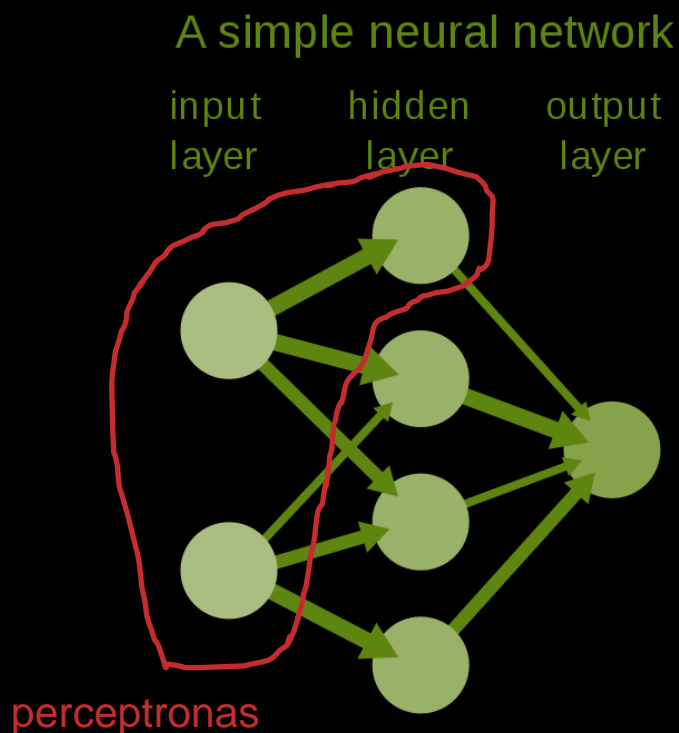

sprendimas: sprendimų režiai

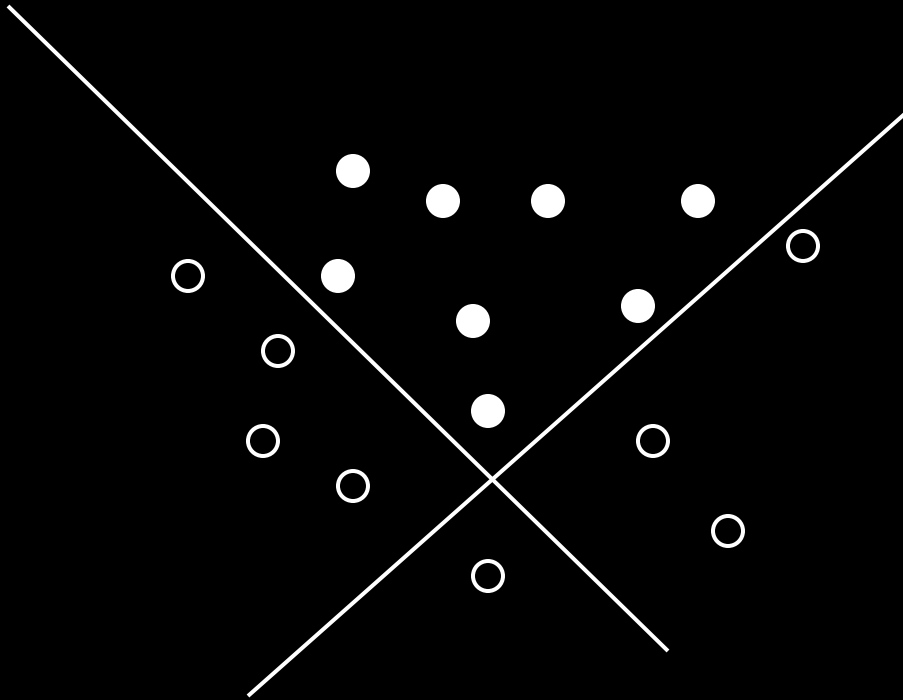
vienas perceptronas –
viena tiesė

n perceptronų – n tiesių

n tiesių – iškilasis
daugiakampis

sprendimų rėžiai

gali priimti sudėtingesnius
(netiesinius) sprendimus

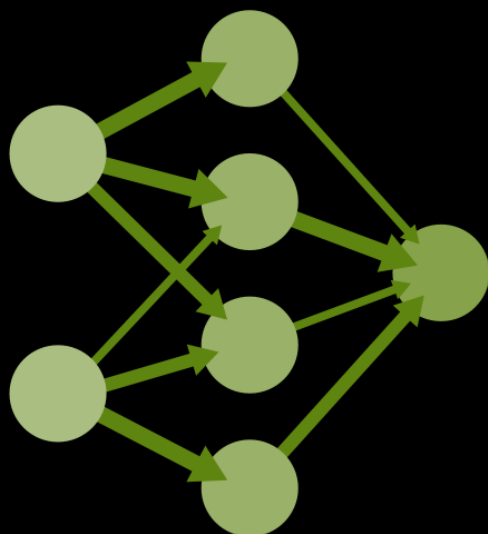
neuroninių tinklų trūkumai

A simple neural network

input
layer

hidden
layer

output
layer

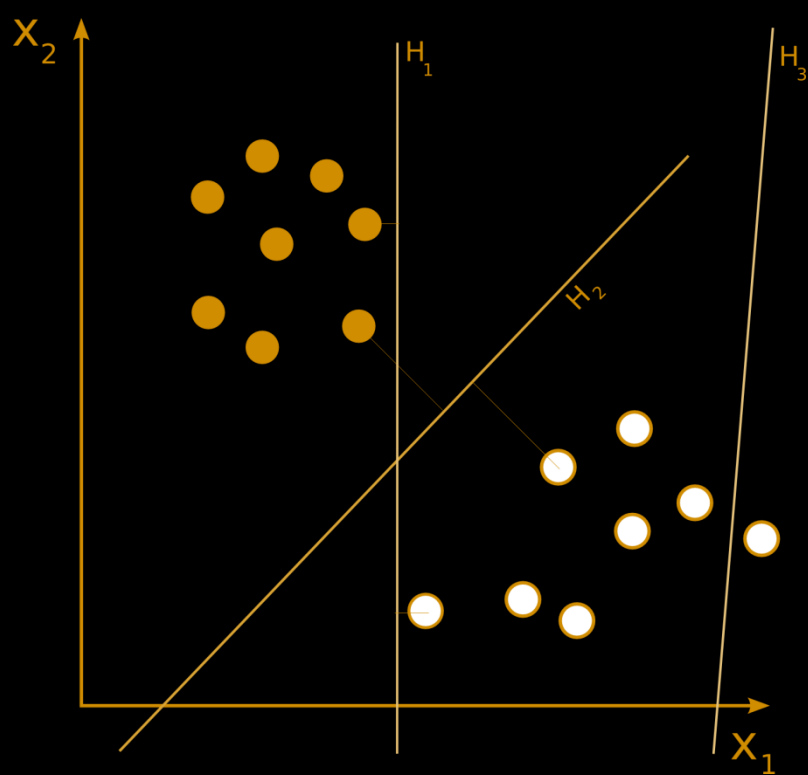
[wikimedia commons](#)

kiek reikia paslėptųjų
neuronų?

sprendinys nebūtinai
optimaliausias

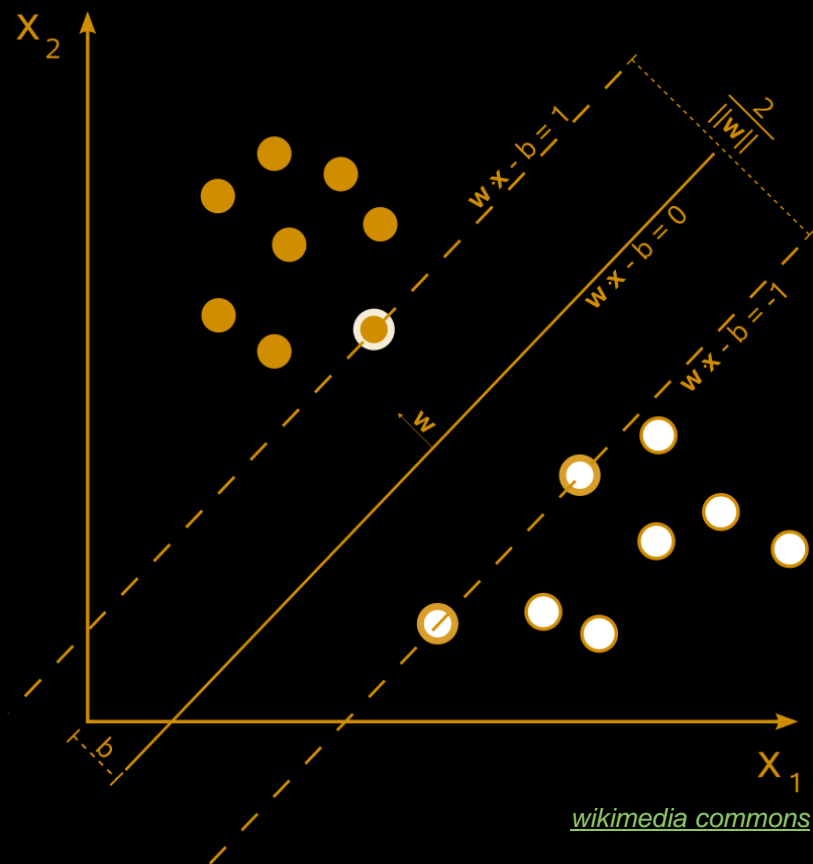
support vector machine

vladimir vapnik, 1963

[wikimedia commons](#)

perceptronas randa
skiriančiąsias tieses H_1 ir H_2

[wikimedia commons](#)

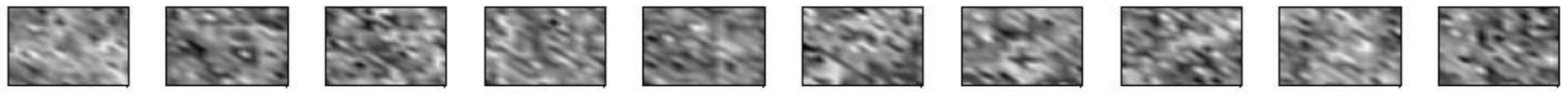
SVM randa *optimaliausią*
skiriančiąją tiesę H_2

SVM galimybės

duoti ranka rašyti skaičiai

išmaišome seką ir pridedame daug triukšmo. kur kuris skaitmuo?

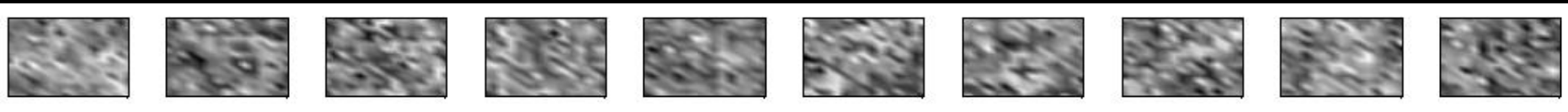

SVM galimybės

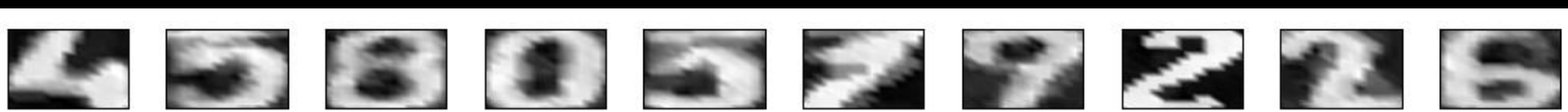
duoti ranka rašyti skaičiai

išmaišome seką ir pridedame daug triukšmo. kur kuris skaitmuo?

SVM sprendinys

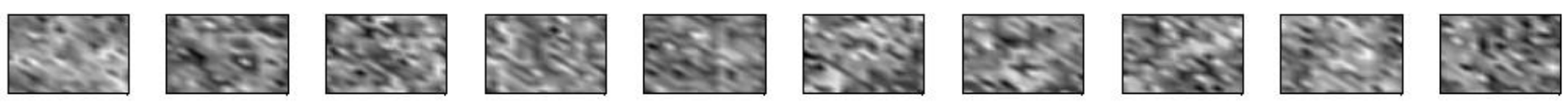

SVM galimybės

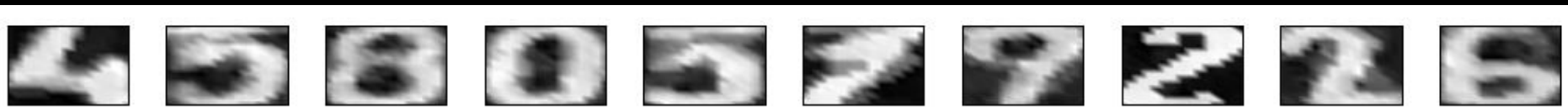
duoti ranka rašyti skaičiai

išmaišome seką ir pridedame daug triukšmo. kur kuris skaitmuo?

SVM sprendinys

teisingas atsakymas

evoliuciniai algoritmai

imam operatorius (+, −)

imam elementarias funkcijas (sin, cos)

kombinuojam

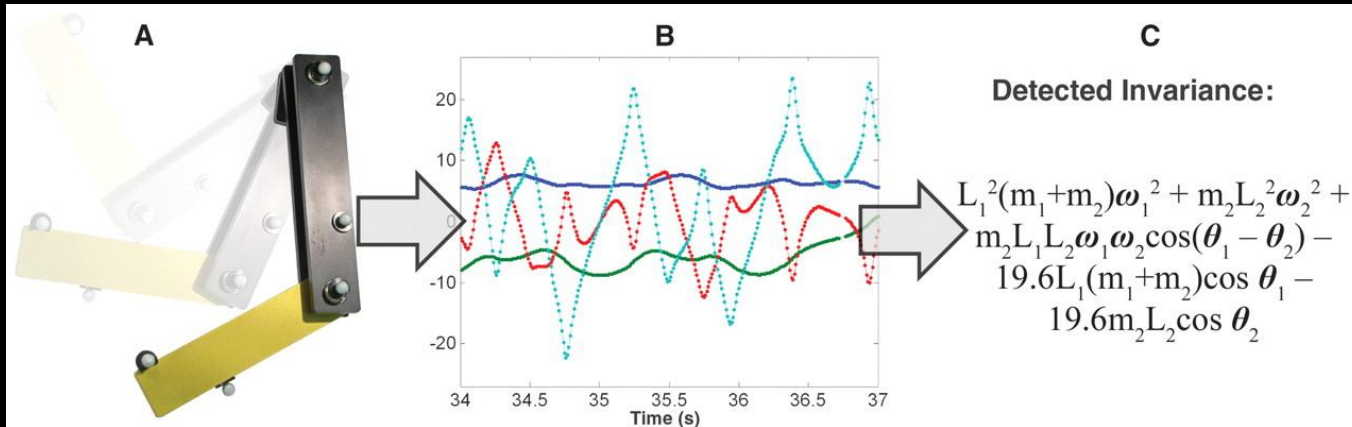
patikrinam, kaip gerai modelis aiškina
rezultatus

atrenkame geriausius modelius

kombinuojame toliau

fizikos dėsnių išvedimas

[Schmidt & Lipson, Science \(2009\)](#)

išmatuojame vertes

randame geriausią modelį

problemos:

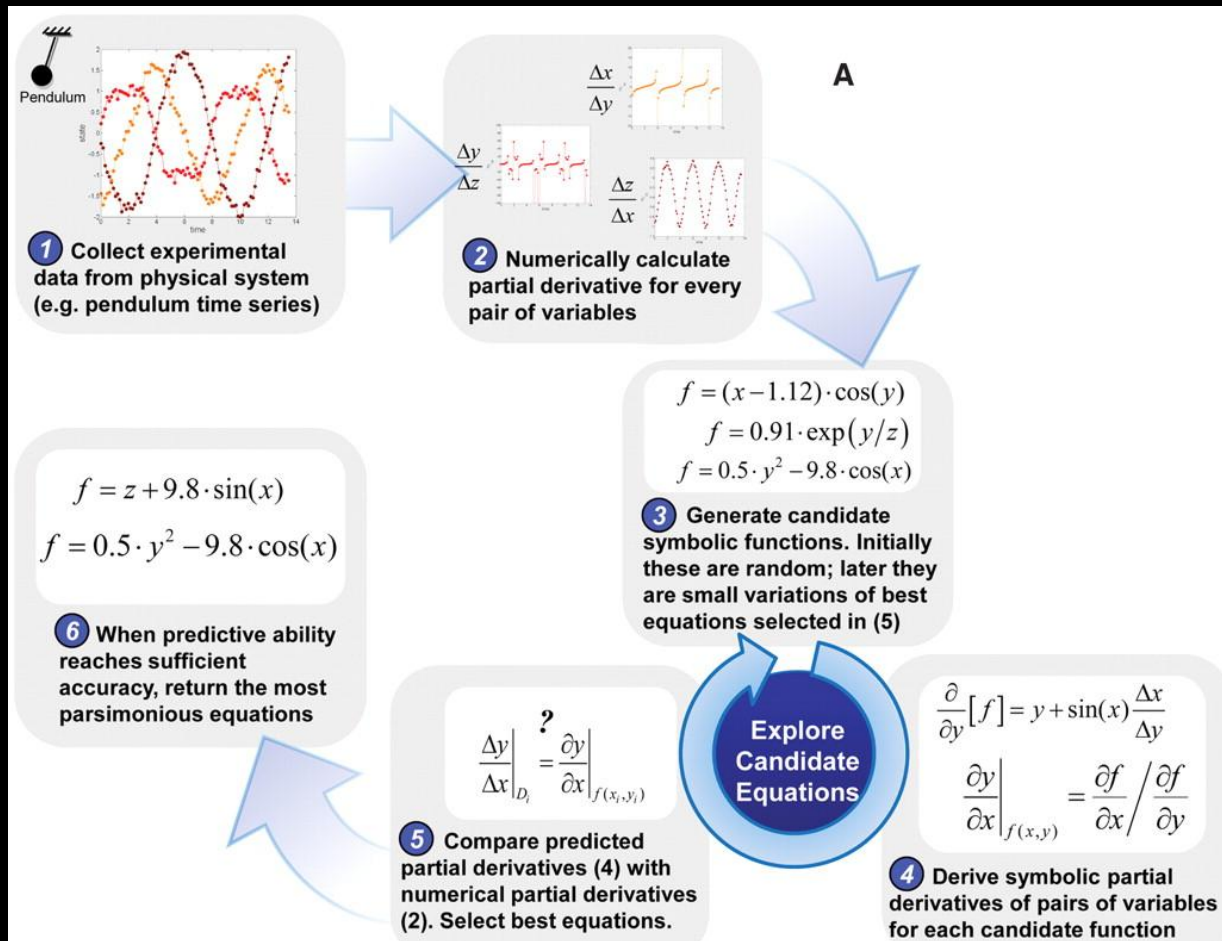
begalo daug trivialių sprendinių, pvz., $\sin^2x + \cos^2x$

begalo daug pakankamai gerų artinių, pvz., $4,56 + 1/(100 + x^2)$

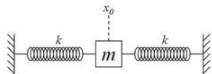
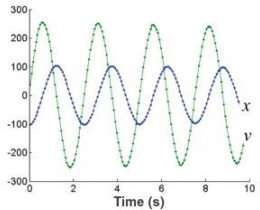

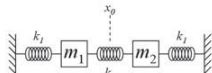
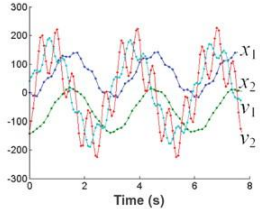

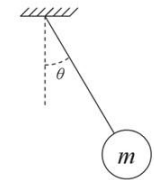
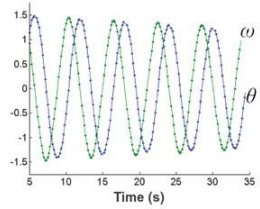

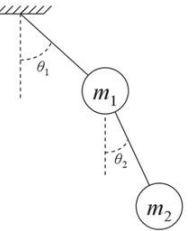
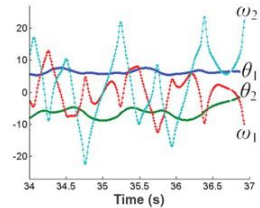
sprendimas:

gero modelio dinaminės savybės turi atitikti sistemos dinamines savybes, pvz., modeliuojant švytuoklės poziciją, turi automatiškai būti sumodeliuotas ir jos greitis

fizikos dėsnių išvedimas

fizikos dėsnių išvedimas

Physical System	Schematic	Experimental Data	Inferred Laws
			$114.28v^2 + 692.32x^2$ <p>Hamiltonian</p> $v^2 - 6.04x^2$ <p>Lagrangian</p> $a - 0.008v - 6.02x$ <p>Equation of motion</p>
			$-142.19x_1 - 74.65x_2 + 0.12x_1^2 - 1.89x_1x_2 - 1.51x_2^2 - 0.49v_2^2 + 0.41v_1v_2 - 0.082v_1^2$ <p>Lagrangian</p>
			$1.37 \cdot \omega^2 + 3.29 \cdot \cos(\theta)$ <p>Lagrangian</p> $2.71\alpha + 0.054\omega - 3.54\sin(\theta)$ <p>Equation of motion</p> $(x - 77.72)^2 + (y - 106.48)^2$ <p>Circular manifold</p>
			$\omega_1^2 + 0.32\omega_2^2 - 124.13\cos(\theta_1) - 46.82\cos(\theta_2) + 0.82\omega_1\omega_2\cos(\theta_1 - \theta_2)$ <p>Hamiltonian</p>

trečia dalis

SUDĖTINGUMAS

paruošta remiantis Gary W. Flake knyga „The Computational Beauty of Nature“ (1999)

kas yra sudėtinga

pietų gaminimas

tvarkingas procesas

aprašomas receptu

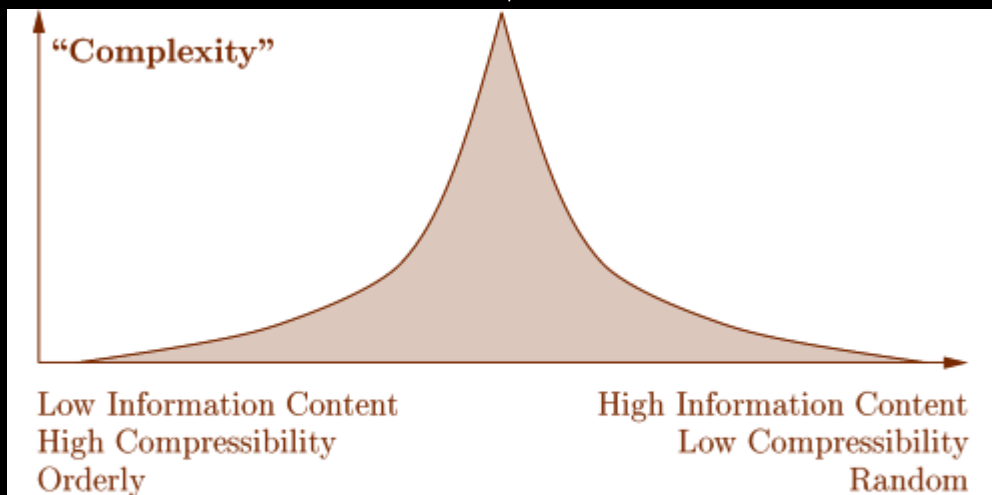
monetos mėtymas

atsitiktinis procesas

bet aprašomas statistiškai

kas yra sudėtinga

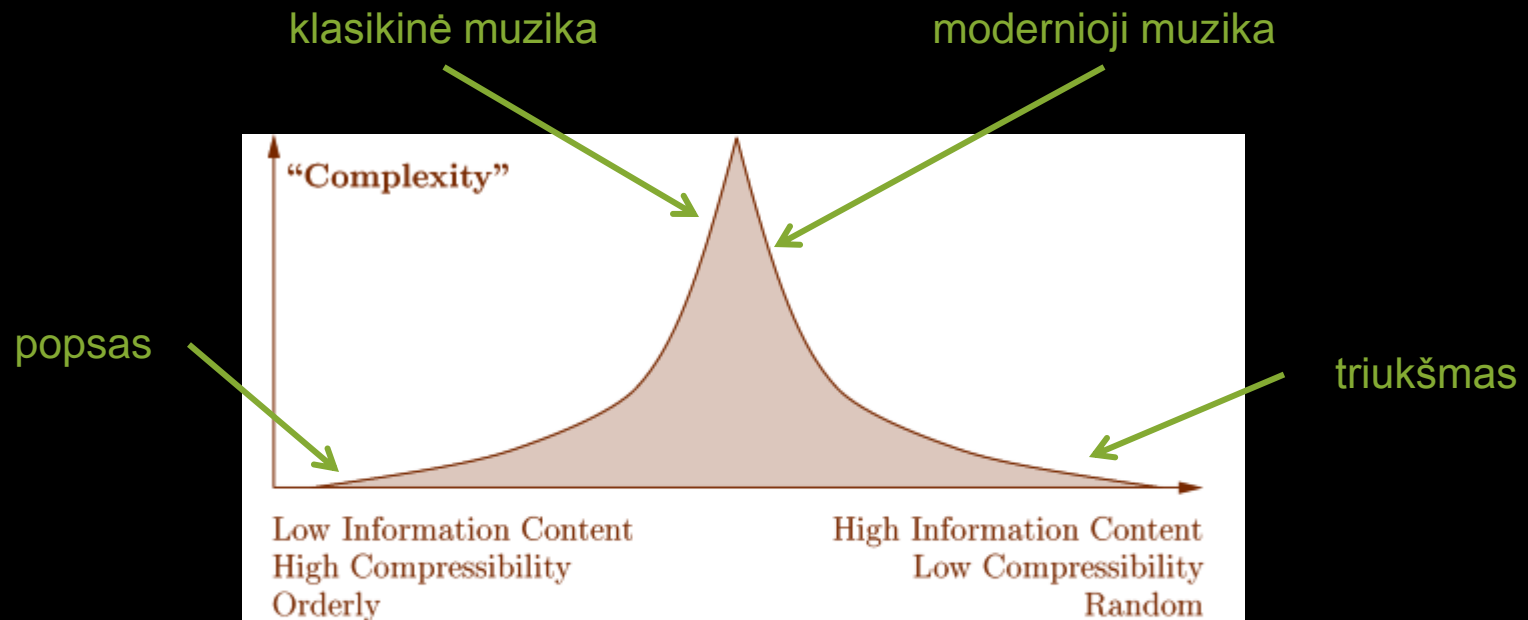
smegenys?

Figure 9.3 Complexity in terms of information, compressibility, and randomness

Figure from *The Computational Beauty of Nature: Computer Explorations of Fractals, Chaos, Complex Systems, and Adaptation*. Copyright © 1998–2000 by Gary William Flake. All rights reserved. Permission granted for educational, scholarly, and personal use provided that this notice remains intact and unaltered. No part of this work may be reproduced for commercial purposes without prior written permission from the MIT Press.

intarpas: menas

Figure 9.3 Complexity in terms of information, compressibility, and randomness

Figure from *The Computational Beauty of Nature: Computer Explorations of Fractals, Chaos, Complex Systems, and Adaptation*. Copyright © 1998–2000 by Gary William Flake. All rights reserved. Permission granted for educational, scholarly, and personal use provided that this notice remains intact and unaltered. No part of this work may be reproduced for commercial purposes without prior written permission from the MIT Press.

intarpas: meno taisyklės

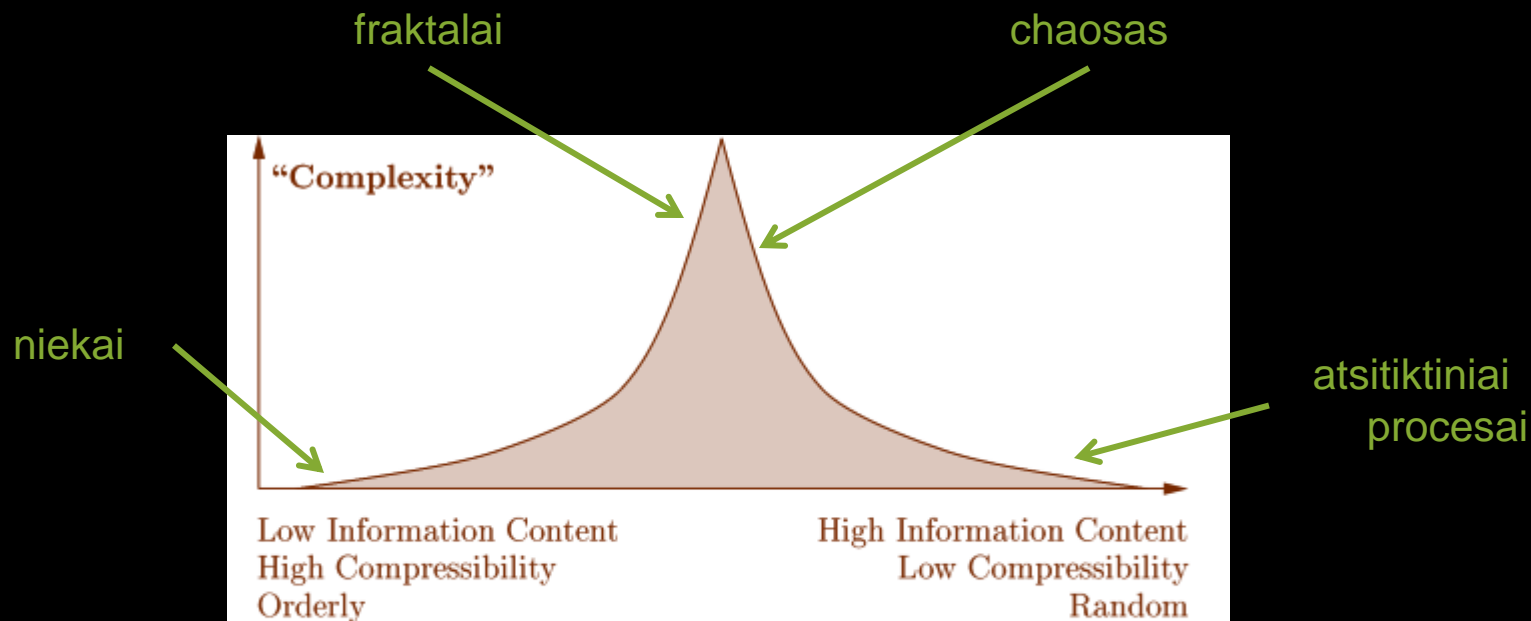
organizmui būdinga ieškoti taisyklių
aplinkoje

ypatingai talpios (gerai ir paprastai ateitį
numatančios taisyklės) yra gražios

menas yra kuo talpesnių taisyklių radimas ir
parodymas žiūrovui

įvairūs procesai

Figure 9.3 Complexity in terms of information, compressibility, and randomness

Figure from *The Computational Beauty of Nature: Computer Explorations of Fractals, Chaos, Complex Systems, and Adaptation*. Copyright © 1998–2000 by Gary William Flake. All rights reserved. Permission granted for educational, scholarly, and personal use provided that this notice remains intact and unaltered. No part of this work may be reproduced for commercial purposes without prior written permission from the MIT Press.

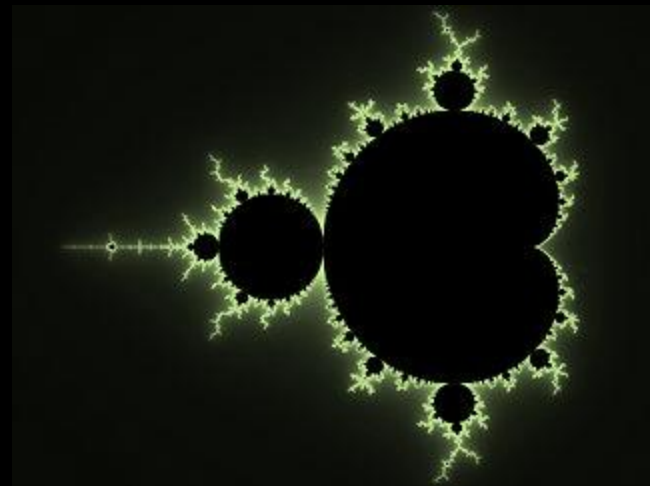
fraktalai

mandelbroto aibė

$$x_{t+1} = x_t^2 + c$$

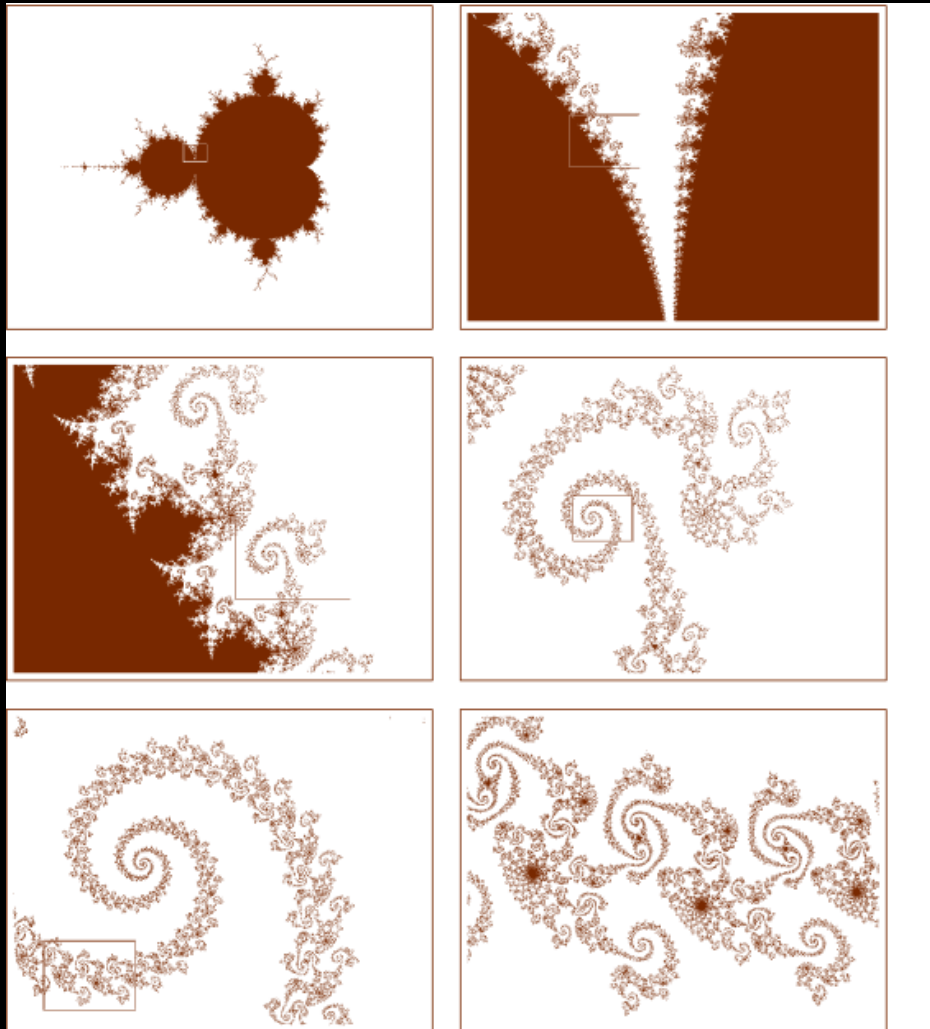
priklauso visi kompleksiniai skaičiai c , su kuriais ši seka yra apribota (bounded)

($x_0 = 0$)

[wikimedia commons](#)

fraktalai

Figure 8.3 The Mandelbrot Set: Moving from left to right and top to bottom each subsequent image shows the boxed region from the previous image in greater detail.

Figure from *The Computational Beauty of Nature: Computer Explorations of Fractals, Chaos, Complex Systems, and Adaptation*. Copyright © 1998–2000 by Gary William Flake. All rights reserved. Permission granted for educational, scholarly, and personal use provided that this notice remains intact and unaltered. No part of this work may be reproduced for commercial purposes without prior written permission from the MIT Press.

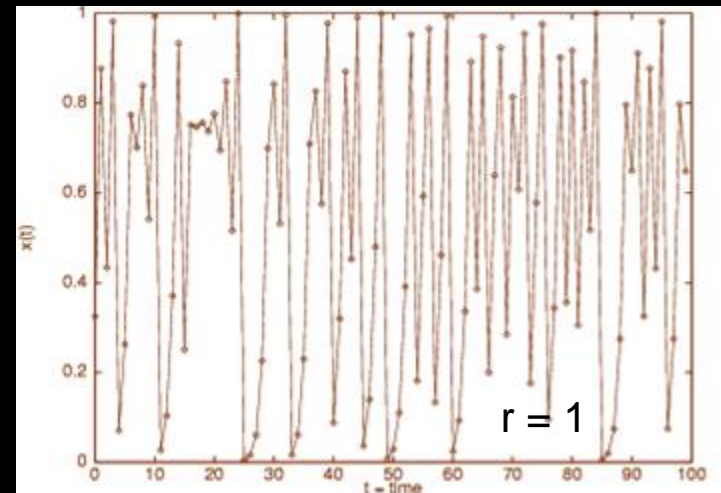
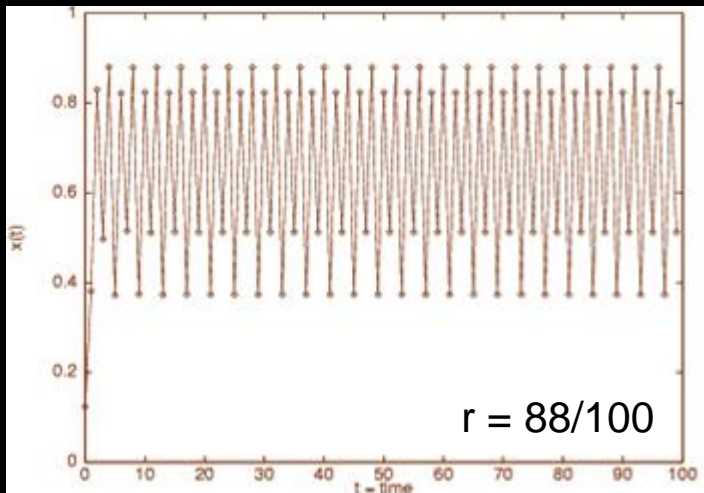
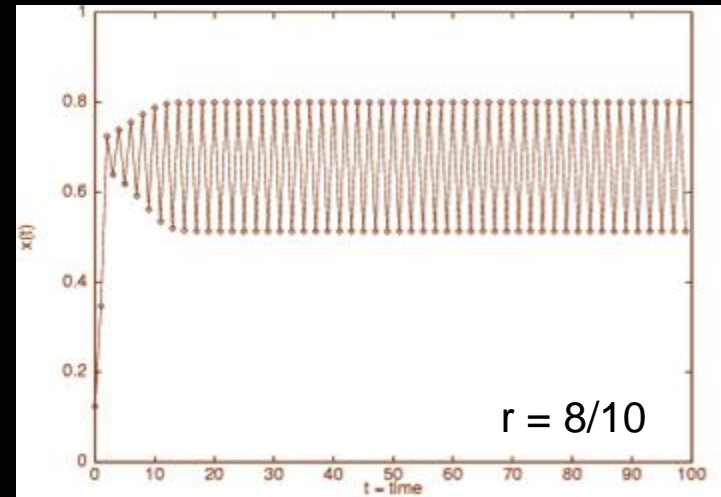
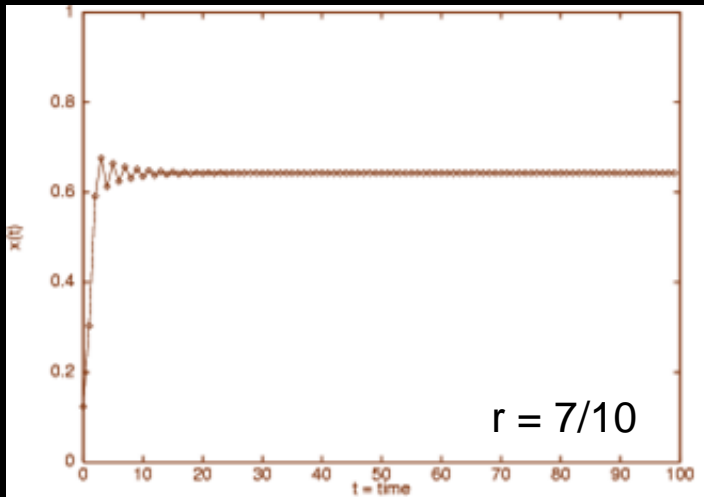
chaosas

deterministinis procesas!

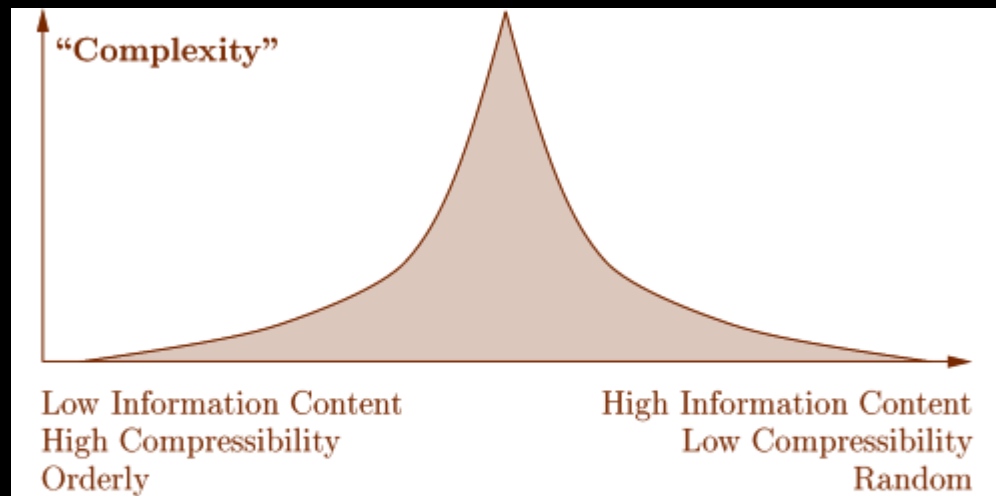
pavyzdys: logistinis atvaizdis

$$x_{t+1} = 4rx_t(1-x_t)$$

chaos

chaosas

Figure 9.3 Complexity in terms of information, compressibility, and randomness

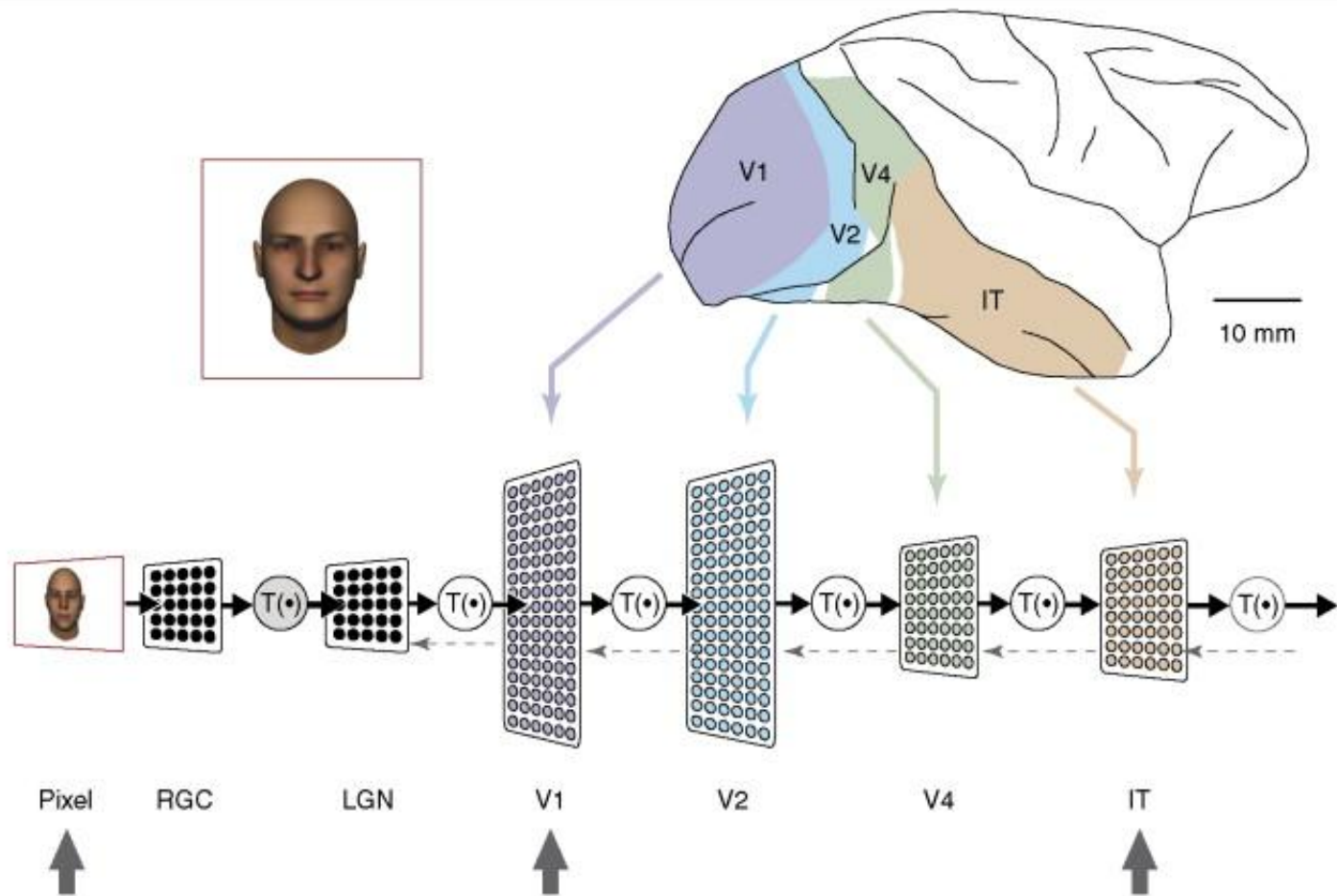
Figure from *The Computational Beauty of Nature: Computer Explorations of Fractals, Chaos, Complex Systems, and Adaptation*. Copyright © 1998–2000 by Gary William Flake. All rights reserved. Permission granted for educational, scholarly, and personal use provided that this notice remains intact and unaltered. No part of this work may be reproduced for commercial purposes without prior written permission from the MIT Press.

ketvirta dalis

ŽMOGUS PRIEŠ MAŠINĄ

įvadas į proto filosofiją suprantamai pateikiamas John Heil knygoje „[Philosophy of Mind](#)“ (2004)

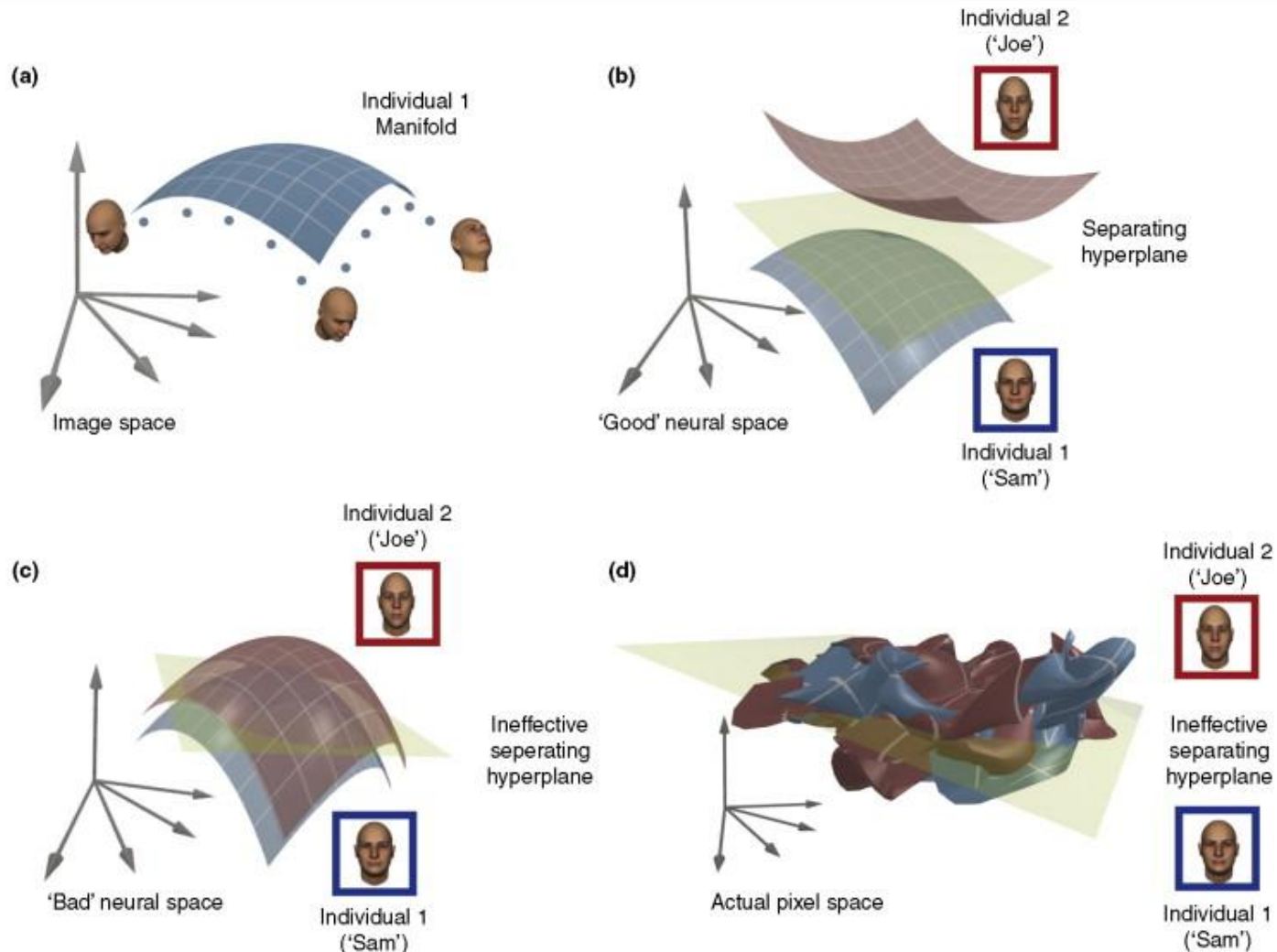
regos sistema

TRENDS in Cognitive Sciences

regos sistema

proto filosofija

vyraujantis požiūris (nuo 1970-ųjų):
funkcionalizmas

vyraujantis mokslininkų požiūris

strong AI: Tiuringo mašina yra būtina ir pakankama intelekto sąlyga

weak AI: Tiuringo mašina sėkmingai gali simuliuoti smegenų veikimą, tačiau ji niekada nebus sąmoninga

vyraujantis filosofų požiūris

Tiuringo mašina negali sėkmingai simuliuoti smegenų, nes trūksta priežastinių ryšių

pabaigai

Since age 15 or so
Prof. Jürgen Schmidhuber's
main scientific ambition has been
to build an optimal scientist,
then retire.

– Jürgen Schmidhuber